

A kézikönyv – döbbenetet keltően – a mögöttünk lévő évszázad gyalázatos tömegmészárlásait írja le. Több mint 70 ország népirtásokban elszenvedett áldozatait dokumentálja. Nem bocsátkozik a szörnyű események magyarázatába, csupán tényeket közöl. A számbavétel felhívja a figyelmet a népirtások politikai szempontú megítélésének tarthatatlanságára. Ugyanis a népirtásokra való hivatkozás – eléggé el nem ítélhetően – sokszor a politikai harcok színterévé vált.

A könyv a pontos ismeretterjesztéssel párhuzamosan fényt vet a népirtások hatalmas méreteire és rendkívüli veszélyeire. Kivételesen megemlíti Für Lajos történettudományi kutatási adatát, amely szerint vélhetően mennyi magyar élne ma a Kárpát-medencében, ha „normális” fejlődést tételeztünk volna fel.

Levonható-e tanulság a népirtások történetére vonatkozóan? – Nem, sajnos semmiféle tanulsága nincs. Nem az számított, hogy ki vagy melyik rendszer követte el a népirtást, hogy hány embert gyilkolt meg. Inkább az erőpolitika a döntő e borzalmak megítélésében!

Külön fejezet foglalkozik Magyarország II. világháborús veszteségeivel; a II. világháborút követően a szovjet csapatok hazánkba érkezésével, de a szovjet katonák által elkövetett atrocitásokkal is. Számadatokat kapunk az 1945–1956-ig történetekről, s megtudjuk, hogy az 1956-os forradalomnak és szabadságharcnak 9480 ember-áldozata volt. Ezekről pontos, áttekinthető táblázatok is találhatók a kötetben.

A könyv a szörnyűségek, borzalmak lajstroma, dokumentuma. Forrásértékű mű, széles olvasótábor érdeklődését keltheti fel. Könyvtárak részére feltétlenül ajánlatos, fontos.

Kairosz Kiadó, Budapest, 2001.

DR. MOLNÁR PÉTER
főiskolai adjunktus
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar
Szeged

Dombi Alice–Oláh János–Varga István: Párhuzamok a XIX. és a XX. század pedagógiai törekvéseiben

– A XIX. ÉS A XX. SZÁZAD JELESEI –

Jelen kötet a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar Neveléstudományi Tanszéke által 1999 és 2001 között tartott felolvasóülések anyagát tartalmazza.

A XIX. század jelesei, valamint a XX. század jelesei sorozat szerves folytatásában *Fáy András*, *Mester János* és *Becker Vendel* munkásságáról kap képet az olvasó. A három pedagógiai gondolkodó saját korában bátran felemelte szavát egy hite és meggyőződése szerint jobb nevelésügyért, és ezzel az akkor fennálló gyakorlat kritikáját is adta.

A tanulmánykötet három fejezetből áll. Az első fejezet *Fáy András* életét és munkásságát mutatja be. Széchenyi Istvánnal, kortársával és barátjával úgy vélték, hogy akkor emelkedhetünk a európai nemzetek sorába, ha tudás és műveltség tekintetében kiemelkedők vagyunk. Ez akkor következik be, ha az oktatás és a nevelés színvonalát emeljük. A nevelésügyben végzett

tevékenysége híven tükrözi ezt, mely tevékenység tartalma: a népnevelés-nemzetnevelés, nőnevelés és iskolaszervezés.

Tervezett nevelési rendszerében fontosnak tartja az idegen nyelvek tanulását. A rendszeres oktatást 20-22 éves korig gondolja, amely után olyan tudással és jellembeli tulajdonságokkal rendelkezik az ifjú, hogy önállóan is megállja helyét az életben. Kora oktatási rendszerének hiányossága között említi, hogy nincs Magyarországon nevelőképző intézet.

Fáy András széles látókörét mutatja, hogy „Hasznos házi jegyzetek” címmel kis könyvecskét adott ki, mellyel „segíteni akart az emberek mindennapi munkájában a tapasztalatok, az újszerű és többféle megoldási lehetőségek terjesztésével, az ismeretek bővítésével.” (Kesztyűsné Dobos Katalin: Hasznos házi jegyzetek, gyűjtögette: Fáy András, 65. p.)

A könyv második fejezete Fáy András életművének egyik elemzőjéről, *Mester János* munkásságáról szól. Mester Jánost (1879–1954) a kötetben felsorakoztatott tanulmányokból mint Nagy László közeli munkatársát, a Nevelésügyi Szemle szerkesztőjét, az olasz pedagógia népszerűsítőjét ismerhetjük meg. Humánus pedagógiai módszerek alkalmazását hirdeti Montessori Mária és az Agazzi nővérek tevékenységének elemzésével és véleményezésével. Mester János 1915-ben kiadta doktori értekezését a XIII. században élő Roger Bacon nézeteiről. Mai elemzője a témaválasztást bátor cselekedetnek tartja.

A Mester János munkásságát bemutató tanulmányok közül egy Don Boscóval, a szaléziánus, egy pedig a jezsuita szerzetesrend nevelési nézeteivel foglalkozik. Az önuralomról és az akaratnevelésről írott elemzés következtetései ma is megszívlelendők.

A kötet harmadik része *Becker Vendellel*, a tanítóképzés önzetlen fejlesztőjével foglalkozik. Mint Szeged város egyik legtehtényesebb embere, a nevelés célját így fogalmazta meg: „Éltrevaló, komolyan dolgozni tudó, fegyelmezett, jellemes magyar ifjúságot kell nevelnünk.” Munkáiban elemezte a két világháború közötti Magyarország helyzetét, és szükségesnek tartotta a mezőgazdasági szakoktatás megszervezését és az iskolán kívüli népművelést. A Magyar Tanítóképző című folyóiratban 1947-ben megjelent cikkében a tanítók gyakorlati képességfejlesztési feladataként jelölte meg, hogy a tanulókat be kell vezetni a vetített képekkel való szemléltetés technikájába, a néprajzi ismeretekbe.

Becker Vendel a II. világháborút követő időszakban kiállt a katolikus iskolaügy mellett. A demokratikus nevelés híve. Ezt mutatja az alábbi gondolata is: „Minden magyarországi gyermeknek lehetőséget kell biztosítani, hogy abban az intézményben képezhesse magát, amely felé adottságai vezetik.”

A tanulmánykötetet bibliográfiák és korabeli dokumentumok másolatai zárják. Külön szeretettel ajánlom olvasásra a szegedi tanítóképzőben annak idején végzett kedves kollégáknak emlékidézésre is, továbbá megfontolásra a napjainkban oktatóknak és a pályára készülőknek egyaránt.

Dombi Alice–Oláh János–Varga István: Párhuzamok a XIX. és a XX. század pedagógiai törekvéseiben – A XIX. és a XX. század jelesei, APC-Stúdió, Gyula, 2002. 238. p.